

Noen innledende kommentarer fra Paulus og Sofienberg menighet.

Aller først setter vi pris på at gudstjenestereformen og ordning for hovedgudstjenesten får en evaluering og justering, nå som den har vært i bruk noen år. Vi setter også pris på å bli invitert til en høringsrunde.

Vi støtter at det skjer en innstramming etter den store liturgireformen som var et frislipp for mye. Og det var ikke alt som var like vellykket.

I det foreliggende høringsdokument er det lagt stor vekt på ordet gjenkjennelse, at menigheten skal "kunne liturgien" i større grad enn nå.

Vi er enige i at det i dag er mange mennesker som ikke lenger "kan" liturgien. Vi tror imidlertid dette har mange årsaker, blant annet sekulariseringen. Det er først nå vi ser omfanget eller resultatet av den sekulariseringen vi har hatt rundt oss et par tiår. Nå skyller det mot oss. Å strømlinjeforme gudstjenestene og ta vekk valgmuligheter som svar på dette tror vi er feil vei å gå. Mange av oss har reist i andre kulturer og deltatt på gudstjenester på fremmede språk, og erfart at det er lett å kjenne igjen og delta i faste ledd som kyrie, gloria, Pater noster, credo etc. Det samme gjelder gudstjenester ved sykehjem, det er de faste leddene som gjenkjennes og som bærer. Hva som skjer innimellom og rundt disse er ikke det vesentlige. Vi tror at det er disse faste leddene som er det vesentlige, mens høringsforslaget pirker i detaljer.

I forslaget foreslås det flere steder at ledd omgjøres fra *kan* til *skal*. Dette er uheldig, fordi vi tror konsekvensen blir stor grad av ulydighet og lokale varianter, altså det motsatte av intensjonen.

I høringstema 1 stilles spørsmålet: Hvordan øke kvaliteten og antall deltagere i gudstjenesten.

Dette opplever vi som en ganske problematisk overskrift. Hva er kvalitet, hvordan kan kvaliteten økes, og hvordan måler vi dette? Vi ser ikke at de 8 strekpunktene i særlig grad svarer på dette. Faktisk kan det være at flere av strekpunktene kunne komme til å svekke kvaliteten, f. eks:

- Kan gudstjeneste for alle bli til gudstjeneste for ingen?
- Er sjangerbredde i musikalske uttrykk (som vi liker) gi økt kvalitet?
- Vil en mer økumenisk preget gudstjeneste ("Ordo") høyne kvaliteten.

Vi er også skeptiske til å ha antall deltagere i gudstjenesten som mål. Selvsagt har hver eneste liturg og hver eneste kantor og hver menighet et stort ønske om økt deltagelse. Vi jobber kontinuerlig og seriøst hver eneste uke for at gudstjenestene våre skal oppleves relevante for menneskenes liv, bringe håp og fornyet tro inn i menneskers liv.

Men vi tror dette målet skal formuleres i den lokale menigheten hvis det skal formuleres. Ellers blir det lett å forveksle antall deltagere med kvalitet, og de to tingene henger ikke alltid sammen.

En ting til i innledningen. Både i ordningen fra 2012 og i høringsdokumentet legges det opp til dialog mellom liturg og menighet (antagelig for å legge til rette for involvering, et annet nøkkelbegrep som gjentas flere steder). Dialog mellom menighet og liturg er sårbart. Det er fint tenkt og fint når det fungerer, men det gjør det dessverre ikke alltid. I tillegg, de som ikke så ofte er på gudstjeneste kan veldig lett dette ut, og føle seg dumme. Det er mange ting som fungerer godt på liturgisamlinger i søsterkirkene på Gran, som ikke fungerer like godt i små lokalmenigheter. Vi som en storbymenighet med gode musikere kan få til mye mer enn en liten bygdemenighet hvor det kanskje er en pensjonert skolelærer som er stedets organist. Dette er en type stedegenhet som får konsekvenser for gudstjenesteliv og legger begrensninger for liturgien.

Høringsspørsmål

1a: Hvordan mener dere gudstjenestereformen har påvirket gudstjenestelivet i deres menighet og i Den norske kirke? 1b: Hva har fungert godt, og hva har fungert dårlig ved gudstjenestereformen?

Paulus og Sofienberg menighet har lange tradisjoner med å jobbe grundig med gudstjenestenes liturgi, form og uttrykk. Vi har et aktivt og meget myndig lekfolk med stor kompetanse. Selve reformen påvirket derfor vårt gudstjenesteliv i liten grad.

I det større perspektivet er det bra at alle menigheter utfordres til å jobbe aktivt med liturgiske spørsmål og gudstjenestearbeid. Mange steder har reformen ført til et rikere gudstjenesteliv, større forståelse og aktive valg tilpasset den enkelte menighet.

Vår hovedinnvending mot reformen er likevel at det ble gitt grønt lys til et «frislipp». Å jobbe fram gode gudstjenester krever kompetanse, både musikalsk, liturgisk, teologisk og kirkehistorisk. Det er for mye å vente at slik kompetanse skal finnes i hver menighet, og vi har sett mange tilfeller av lokale liturgier som viser dette. Ikke minst gjelder det alle de kirkemusikalske valgene. Vår oppfatning er at ansvaret for jobbingen med gudstjenestereformen burde vært lagt til prostiet, ikke til den enkelte menighet.

1d: Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester?

Vi har en forordning hvor det er bestemt to kveldsgudstjenester i måneden. Disse er velegnet for variasjon, og vi har både Evensong (med en kort nattverd), og en enklere kveldsmesse hvor vi ønsker et annet uttrykk enn i hovedgudstjenesten. I tillegg har vi også egne barnemesser med faste sanger, vandring i kirkerommet, og nattverd. At gudstjenestene er varierte er et ønske både fra menighet og stab. Det er likevel viktig at hovedgudstjenesten er den samme fra søndag til søndag.

Vi tror også at andre gudstjenestereformer er nødvendig hvis gudstjenesten skal appellere til grupper i lokalsamfunnet vi ikke når i dag (alder, sosioøkonomiske forhold osv).

Høringsspørsmål 2: Mener dere at det er behov for å justere eller presisere noe ved prosedyren for hvordan menighetens lokale grunnordning utarbeides og vedtas (jf. Alminnelige bestemmelser)? Hva bør endres?

Vi ser helt enige i at biskopen bør ha myndighet til å gi kompensasjon for lokale avvik fra gjeldende ordning. Videre reagerer vi på ordbruken, over som sier: "Ettersom menighetene fortsatt har mange valgmuligheter i sin lokale grunnordning og kanskje ikke alltid er så nøye med å følge den vedtatte ordningen, bør biskopene være «tett på» menighetene i slike saker" En snodig formulering som lett kan leses som at biskopen er en politikonstabel som bør passe på hele tiden og slå ned på avvik. Det er etter vår mening ikke så heldig uttrykt. Kompensasjoner bør prosten kunne ha tilsyn med, som biskopens representant.

Høringsspørsmål 3: Er dere enige i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd?

I punkt 3b, heter det at Det forutsettes altså at en ikke legger kunngjøringer i starten av gudstjenesten.

Hos oss har vi kunngjøringer etter førbønnsdelen, men vi har prøvd ut flere varianter, både før gudstjenesten begynner, og etter velsignelsen. Vi synes det bør gis anledning til å ha kunngjøringene

før gudstjenestens start, dette vil gjøre at bare vesentligste blir tatt med i kunngjøringer, og vil gjøre dem kortere.

3d: Det er en bra å gå vekk fra ordet "inngangord", og heller bruke det kortere "hilsen". En hilsen er mer presist og kanskje kan det bidra til at liturgene går vekk fra å snakke her, eller velger å si noe helt kort.

3d: Vi bruker, og ønsker å fortsette med et kjønnsnøytral trinitarisk hilsen. Dette bør være valgfritt.

3e: Vi er godt fornøyd med samlingsbønn i starten av gudstjenesten, og ønsker at det gis rom til å bruke en lokalt utformet samlingsbønn.

Høringsspørsmål 3 f: Har dere endringsforslag eller kommentarer til leddet syndsbekjennelse i høringforslaget?

Det er bra at det gis anledning til å plassere syndsbekjennelse enten i innledningsdelen, eller i forbønnsdelen. Men er uenige i at det innledningsordene til syndsbekjennelsen reduseres til kun én variant.

Vi er sterkt uenig i at muligheten til å bruke en lokalt utformet variant foreslås tatt bort. Vi synes også det er beklagelig at det utvalget av syndsbekjennelser blir redusert. Men vi likte godt den nyformulerte syndsbekjennelsen, selv om det er litt mye å si at denne «artikulerer dybdene i en luthersk forståelse av synd».

Høringsspørsmål 3i: Er dere enige i at ledd 8 Dagens bønn blir obligatorisk i alle hovedgudstjenester, og ikke et valgfritt ledd?

Det har vært befriende å slippe å be dagens kollektbønn, vi ser at de nyskrevete bønnene er mye bedre enn de gamle, men vi vil absolutt ikke ha inn dagens bønn som obligatorisk ledd.

Høringsspørsmål 3 j: Gi eventuelt andre kommentarer til høringstema 3?

Det er litt pussig å bruke ordningen for Svenska kyrkan som autoritet. Kan ikke se at det er begrunnet på noen måte eller at det er henvist til Svenska kyrkans gudstjenesteordning andre steder i dokumentet.

Høringsspørsmål 4: Har dere endringsforslag eller kommentarer til hoveddel II. Ordet?

Ledd 4a: vi støtter at menighetssvaret "Gud være lovet" tas bort. For mange som ikke går ofte i kirken er det vanskelig å følge med på *når* dette kommer, og det kan man lett føle seg utenfor og dum.

Vi ønsker også at første og andre tekstlesing avsluttes med "Slik står det skrevet" i stedet for Slik lyder Herrens ord.

Vi er sterk i mot at hallelujaleddet skal innføres som obligatorisk. Hallelujaleddet kan fungere godt hos oss i Paulus og Sofienberg, men det er så mange små menigheter med et helt annet liturgisk uttrykk hvor et hallelujavers som obligatorisk ledd bare vil virke fremmed og rart. Dette virker som rent skrivebordsliturgi, uten kontakt med virkeligheten ute i menighetene.

Vi er også imot at prekenen skal avsluttes med "som var er og blir" Det kan være gode grunner til å avslutte prekenen med et enkelt amen, uten lovprisning.

Det bør gis rom til å ha salme evt stillhet etter prekenen. Det er ikke alltid predikanten vil at credo skal komme som en slags bekreftelse av prekenen.

Vi er imot at bønnevandring *må* være på forbønns plass. I vår menighet er vi ofte mange på gudstjenestene, og erfaringen er at mange bruker nattverdsfeiringen som en bønnevandring. Dette er ikke noe vi har initiert, men det skjer av seg selv. Å lage regler som stopper sånt som bare utvikles av seg selv, i menigheten, virker veldig rart.

Høringsspørsmål 5a: Kommenter gjerne nattverdpraksisen i menighetene i dag med tanke på særkalk og/eller intinksjon og med tanke på mottakelse av nattverd stående eller knelende på alterringen/altersranken?

Vår menighet har gått helt over til ordningen med intinksjon. Mye på grunn av at vi har framskutt alter i begge kirkene våre, en ordning som gir større fleksibilitet og som alle er glade for. Ved bruk av intinksjon går utdelingen raskere, og det er flere som deltar i nattverden enn når den forrettes ved alterringen og menigheten bruker enkeltkalker. Det er noen i menigheten som liker å gå opp i koret til alterringen for å knele og be, de gjør dette og det fungerer bra.

Hos oss har vi en fredshilsen: L: Guds fred være med dere, A: Guds fred være med deg, nede på gulvet etter Agnus Dei, hvorpå liturgen sier Kom for alt er...

Fredshilsen hvor alle skal hilse hverandre med håndtrykk og hilsen er i en fin tanke, men fungerer ofte dårlig. Det blir lett påtvunget og kunstig.

Høringsspørsmål 5b: Gi gjerne kommentarer til valgene av ordene som er foreslått.

Det er bra å forsøke å bruke ordet kropp heller enn legeme. Det gir en forståelse av det Jesus mener: Jesus sier dette er meg! Hele mitt liv, hele min fortelling, hele min gjerning. Men det er viktig å gi rom for ord og setninger som har festet seg i medliturger og liturgers uttrykksformer. Her må det gis plass til ulike uttrykk. Altså ønsker vi valgfrihet.

Kalk eller beger: Det er lurt å ha valgfrihet også her, ettersom ordet kalk er så innarbeidet at det vil ta lang tid å få til en konsekvent endring. Ingen av delene er hverdagsspråk uansett.

Høringsspørsmål 5c: Er dere enige i at takkofferet inngår i nattverdliturgien, og ikke i forbønnsleddet?

Det er ikke lurt å innføre vekslesning som en obligatorisk del av nattverdsliturgien, altså at alle skal si: «Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.» Det fungerer ofte ganske dårlig, selv om tanken bak, at alle trekkes inn i nattverden allerede her er god.

Vi mener at takkofferet historisk og teologisk hører med som en del av nattverden. Dette er en praksis som går tilbake til oldkirken. Selve takkofferet blir etter hvert mindre tydelig ettersom færre og færre bruker konstanter, og mange menigheten har tatt konsekvensen av dette og gått over til ordninger som SMS- tjenester eller VIPPS. Da blir dette lett et litt stusselig ledd i gudstjenesten.

Høringsspørsmål 5e: Har dere kommentarer eller endringsforslag til ledd 19 og 20 i høringsforslaget?

Dette er vi igjen skeptiske. Dialog mellom liturg og menighet er en fin tanke, men det fungerer best for oss som går ofte til gudstjeneste og kjenner liturgien. At menigheten skal framsi ett ledd i tilsigelsen: "Han styrke oss og holde oss opp i en sann tro til det evige liv" har vi inget tro på vil fungere liturgisk.

